

Zinka Zorko in Pleteršnikovi dnevi

Marko Jesenšek¹

Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Novi trg 3, SI 1000 Ljubljana;
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in
književnosti, Koroška cesta 160, SI 2000 Maribor, marko@jesensek.si

DOI <https://doi.org/10.18690/um.ff.8.2022.1>

ISBN 978-961-286-684-6

Razprava predstavlja dialektološko delo akademikinje Zinke Zorko, ki je povezano z Maksom Pleteršnikom in Pleteršnikovimi dnevi. Gre za vedenje o dialektološkem delu, ki obravnava gradivo v Pleteršnikovem slovarju, primerjalno tudi za koroško besedje v rokopisnem *Sienčnikovem slovarju* in madžarizme v Mukičevem porabskem romanu *Garabancijaš*, za narečno podobo Dravske doline in kozjansko-bizeljsko narečje ter za druga narečjeslovna vprašanja.

Ključne besede: Zinka Zorko, Maks Pleteršnik, Pleteršnikovi dnevi, dialektologija, mariborska dialektološka šola

The article focuses on the dialectological research of academician Zinka Zorko about Maks Pleteršnik and the Pleteršnik Days. This research encompasses material in Pleteršnik's dictionary, comparative study of Carinthian vocabulary in *Sienčnik's manuscript dictionary* and Hungarian in Mukič's *Porabje* novel *Garabancijaš*, dialect in the Drava valley, Kozjansko-Bizeljsko dialect and other dialect questions.

Keywords: Zinka Zorko, Maks Pleteršnik, Pleteršnik Days, dialectology, Maribor Dialectological School

V spremni besedi k Mlinarjevemu avtobiografskemu romanu o Maksu Pleteršniku (Jesenšek 2018) se sprašujem, ali je po vsem napisanem o Pleteršnikovem slovaropisju ostalo še kaj neizrečenega, prezrtega? Na prvi pogled se zdi, da ne, saj so se o Pleteršniku in njegovem delu izrekli vsi najpomembnejši slovenski jezikoslovci, od leta 1995 (okrogla miza) oz. 1996 pa potekajo v njegovih rojstnih Pišecah mednarodni simpoziji pod skupnim

---

¹ Prispevek je nastal v okviru Raziskovalnega programa št. P6-0156 (*Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine – vodja programa prof. dr. Marko Jesenšek*), ki ga je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

imenom Pleteršnikovi dnevi, prispevki pa so objavljeni tudi v znanstvenih monografijah. Pleteršnikove Pišeece so postale središče sodobne slovenske slovaropisne misli:

Maks Pleteršnik – znameniti Pišečan, prvo in največje ime slovenskega slovaropisja – je bil po mnenju Jožeta Toporišiča »poslan na ta svet«, da napiše svoje največje delo, tj. slovensko-nemški slovar. Avgust Pirjevec ga je zato imenoval za človeka, ki je »dovršil stavbo, katero so gradile generacije slovenskega rodu in kronal delo nešteti slovenskih rok«. Anton Breznik je Pleteršnikov slovar razglasil za »velikansko, v primeri s prejšnjimi slovarji pa klasično delo«, še več, za knjigo, ki sodi med »temeljna dela slovenskega slovstva«. Franc Jakopin nas je spomnil, da so »iz Pleteršnika jemali vsi, ki so se v 20. stoletju tako ali drugače ukvarjali s slovenskim jezikom«, saj »je imel prav Pleteršnikov slovar eno najpomembnejših vlog pri osamosvojitvi in osvobajanju slovenščine še več desetletij po izidu.« Tako je že leta 1911 razmišljal Izidor Cankar, ki je Pleteršnikov slovensko-nemški slovar razglasil za »najlepšo in najzanimivejšo knjigo« Slovencev, ki jo spoštuje »vsakdo, komur je lepota slovenščine na srcu« in se zaveda, da gre za »za neizčrpan in skoro neizčrpljiv zaklad jezikovne lepote«. Podobno se je ob izidu Pleteršnikovega slovarja navduševal neznan pisec, ki je ponosno razglasil slovar za »književni zaklad« oz. za »skoro samo suho zlato«. Pleteršnik je sestavil normativni priročnik, ki je v trenutku odprl pomembna jezikovnopolitična vprašanja o rabi slovenskega jezika, njegovi kultiviranosti in visokih sporazumevalnih možnostih, s tem pa je zavrnil tako nemškutarje in (novo)ilirce ter med drugimi prepričal tudi Janka Pajka, da se je kot zagovornik južnoslovanske jezikovne ideologije »spreobrnil« v odločnega zagovornika slovenskega jezika v znanosti in kulturi: »Zdaj naj jedenkrat utihnejo neverci, da nimamo baje svojega jezika, da smo revni in siromašni besed! Zdaj naj umolkne ona jalova govornica, da nimamo svojih izrazov, da nimamo pomočkov do narodne prosvete! Zdaj jedenkrat imamo, česar so pri nas najboljši možje vselej želeli, sliko, véрно sliko našega govorjenega in pismenega jezika.« Sto let po izidu izjemnega slovarja, ki je ohranil trajne znanstvene vrednote, je Metka Furlan ob novi knjižni in elektronski izdaji Pleteršnika potrdila, kar so pred njo izrekli številni raziskovalci in poznavalci slovenskega jezika: »Slovenščina ne bi bila to, kar je, če ne bi imeli Pleteršnikovega slovarja.« Tako ostaja ustrezna tudi na videz romantično zanosna misel Staneta Suhadolnika, da gre za »živi studenec naše govorice«, za bogastvo, ki je slovenstvu »potrdilo njegovo bitje in žitje«. Ada Vidovič Muha je dvojezični Pleteršnikov slovar ocenila bolj stvarno, tako da je v njem prepoznala »izraz ustalitve slovenskega jezika in s tem v veliki meri tudi izraz njegove moderne podobe«, to pa je konec 19. stoletja pomenilo »dokončno uveljavitev spoznanja o samozadostnosti slovenskega jezika v smislu sposobnosti izražanja vseh civilizacijskih dosežkov«. Jože Toporišič je Pleteršnika zato prepoznal za velikana slovenskega slovaropisja, za »prerok«, ki je »s svojim Slovensko-nemškim slovarjem postavil, sebi in slovenstvu, trajni spomenik, trdnješi od bron«. Poklonil se mu je z besedami: »Hvala in slava mu za to veliko dejanje; dejanje posameznika: saj je v kulturnem in znanstvenem prizadevanju v bistvu ves napredek temeljen prav na velikem hotenju posameznika, naj si to delo izvrši sam ali pa ima pri skupinskem vodilno vlogo.« (Jesenšek 2018: 291)

Maks Pleteršnik se je rodil 3. decembra 1840 v Pišecah, kjer je do enajstega leta starosti dobival tudi prvo šolsko izobrazbo (njegov oče Franc je bil

učitelj na zasebni ljudski šoli barona Moscona na gradu Pišece). Šolanje je nadaljeval na celjski gimnaziji (1851–1859), nato pa je na Dunaju študiral klasične jezike (latinščina in grščina) ter slavistiko pri Francu Miklošiču. Diplomiral je leta 1863, bil je gimnazijski profesor pripravnik v Mariboru (1863) in Celju (1864), nato pa gimnazijski profesor v Kranju (1867), Gorici (1865), Trstu (1867) in Ljubljani (od 1871 do upokojitve 1900). Leta 1922 se je preselil iz Ljubljane v rojstne Pišece, kjer je umrl 13. septembra 1923.

Marjanca Ogorevc, Martin Dušič (ravnatelj Osnovne šole Pišece) in Franc Ornik (župnik v Pišecah) so leta 1992 ustanovili Organizacijski in operativni odbor Maks Pleteršnik. Naslednje leto, septembra 1993, so v Pišecah pripravili proslavo ob sedemdesetletnici smrti Maksa Pleteršnika. Toporišič je svečano odprl muzejsko zbirko v delno prenovljeni Pleteršnikovi domačiji in napovedal njeno popolno obnovo – to je bil tudi formalni začetek Pleteršnikovih dnevov (Dušič 2016: 105), kasnejše tradicionalne vsakoletne prireditve v Pišecah, na kateri domači in tuji strokovnjaki razpravljajo o slovaropisnih vprašanjih. Začelo se je 16. septembra 1995 z okroglo mizo *Vprašanja slovaropisja ob 100-letnici izida Slovensko-nemškega slovarja*, ki jo je organiziral predsednik Slavističnega društva Slovenije France Novak, na njej pa so razpravljali Franc Jakopin, Jože Toporišič, Ada Vidovič Muha, Viktor Majdič, Milena Hajnšek Holz, Marjeta Humar, Irena Orel, Peter Weis in Marko Jesenšek. Septembra 1996 je Toporišič organiziral prvi znanstveni simpozij *Pleteršnikov slovensko-nemški slovar* in leta 1998 izdal monografijo (Toporišič, ur. 1998). Leta 1998 je bil ustanovljen *Strokovni odbor za slovenski jezik Maksa Pleteršnika*, njegov prvi predsednik pa je postal Jože Toporišič; *Odbor* je vodil do leta 2003, pred tem pa je leta 1999 organiziral še drugi znanstveni simpozij o slovenski lastnoimenskosti in izdal monografijo (Toporišič, ur. 2001). Predsedovanje *Odboru* je zaupal Marku Jesenšku, ki je v dogovoru z *Društvom Pleteršnikova domačija Pišece* organiziral Pleteršnikove dneve tako, da izmenjaje poteka znanstveni simpoziji in naslednje leto predstavitev monografije – v Mednarodni knjižni zbirki Zora so doslej izšle: *Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika: Slovenska zemljepisna imena* (2004), *Od Megiserja do elektronske izdaje Pleteršnikovega slovarja* (2008), *Izzivi sodobnega slovenskega pravopisja* (2011), *Slovesnost ob 20-letnici Pleteršnikovega muzeja v Pišecah in okrogla miza Slovensko slovaropisje* (v reviji *Slavia Centralis* 7/2, 2014), *Toporišičevo leto* (2016), *Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov* (v reviji *Slavia Centralis* 11/2, 2018), *Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine, Slovar slovenskega knjižnega jezika*

16. stoletja, *Veliki madžarsko-slovenski spletni slovar* (2020), *Narečno besedje slovenskega jezika – v spomin na akademikinjo Zinko Zorko* (2022). Monografije je uredil in pripravil za objavo Marko Jesenšek, med njimi pa še posebno izstopata dve: (1) *Od Megiserja do elektronske izdaje Pleteršnikovega slovarja* in (2) *Izzivi sodobnega slovenskega pravopisja*. Prva predstavlja najpomembnejše slovenske slovaropisne dosežke: nastanek in prednosti elektronske različice Pleteršnikovega slovarja, Veliki angleško-slovenski slovar Oxford-DZS, Slovenski lingvistični atlas, primerjavo predložnih zvez v Pleteršnikovem slovarju in Slovenskem pravopisu, slovensko zgodovinsko slovaropisje in korpusno gradivo. Toporišič (1998: 175) je Pleteršnika imenoval za »naš/ega/ največj/ega/ slovaropis/ca/ posameznik/a/ slovenskega jezika«, Metka Furlan (2008: 364) pa je njegovemu slovarju, ki ni navaden dvojezični slovar, ampak »tezaver slovenskega jezika« in »slovenska zaščitna znamka med slavisti doma in v tujini«, ob nesporni strokovni pripisala tudi veliko simbolno vlogo: »[...] Pleteršnikov slovar /nam/ še danes predstavlja uresničitev nikoli realizirane želje, ki jo ponazarja ime *Zedinjena Slovenija*«. Sodbi, ki izražata tako priznanje, ni zapisal kdor koli, ampak gre za pohvalnost slovenskega jezikoslovca vodnika, ki je napisal znanstveno slovnico slovenskega jezika (1976, ponatisi in razširjene izdaje 1984, 1991, 2000 prvi in drugi natis) in uredil *Slovenski pravopis* (2001), in etimologinje, ki vodi *Etimološko-onomastično sekcijo* na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Druga monografija slovensko slovaropisje sooča z mednarodnim in predstavlja raziskave leksikografov iz Avstrije, Češke, Danske, Italije, Madžarske, Nemčije, Poljske, Slovenije in Južnoafriške republike. Odgovarja na vprašanja, ki so povezana s posodobitvijo že obstoječih slovarskih del (spreminjanje slovarskih konceptov, umeščanje novih prvin v slovarje, spremljanje sprememb v slovnici sodobnega jezika in njihova umestitev v slovar, prilagajanje slovarskega metajezika na poti od knjižnega do spletnega slovarja, standardizacija slovarskega metajezika), predstavlja novosti na področju zgodovinskega slovaropisja in vključuje tudi narečno in etimološko področje (iskanje ravnovesja med potrebami sodobnega uporabnika in slovaropisnim prikazom besedja iz preteklosti in sociolektov) (Jesenšek 2011: 10). Pišece so postale s Pleteršnikovimi dnevi (mednarodne znanstvene konference in objave v znanstvenih monografijah) pomembno slovaropisno središče, kjer strokovnjaki predstavljajo svoja najnovejša spoznanja in razpravljajo o teoretičnih vprašanjih ter praktičnih rešitvah v slovaropisju.

Leta 2018 je bil na Pleteršnikovem dnevu predstavljen tudi roman Rudija Mlinarja *Teden z Maksom Pleteršnikom*. Gre za biografski roman v šestih

slikah – Pleteršnik šest dni pripoveduje zgodbo svojega življenja.² Prvi dan se pripoved začne s spomini na očeta in mamo: »Oče je kot eden redkih izobražencev v vasi, bil je nekaj časa celo učitelj na pišeškem gradu, skrbel za našo izobrazbo, mamino področje je bila verska vzgoja, in naše obnašanje.« Starša sta sina že od malega namenila za šole: »Poslušaj me, sin, ne bom ponavljal. Najprej je učenje, potem delo in šele nato igra.« Maks Pleteršnik je pišeško ljudsko šolo obiskoval do enajstega leta starosti; bil je najboljši učenec, oče pa ga je še dodatno učil nemškega jezika. Drugi dan je namenjen spominom na celjsko nemško gimnazijo, študiju na Dunaju in prvim delovnim izkušnjam v Mariboru, Celju, Gorici in Trstu; leta 1871 pa se je ustalil na klasični gimnaziji v Ljubljani kot profesor slovenskega, nemškega, tudi latinskega in grškega jezika. Pleteršnik je maturira leta 1859 (razen prvega leta, ko je bil nastanjen pri uradniški družini, je živel v Maximilianovem dijaškem domu, ki ga je ustanovil Slomšek, zato se je po njem imenoval tudi Slomškov dijaški dom), na Dunaju pa je kot študent več kot dve leti sodeloval s svojim profesorjem Francem Miklošičem in mu pomagal pri pripravi velikega slovarja *Lexicos paleoslovenic-graeco-latinum*. Tretji dan je namenjen spominom na delo pri Slovenski matici in prizadevanju za ustanovitev Društva slovenskih pisateljev ter druženju z znanimi Slovenci, s katerimi se je Pleteršnik srečeval v sedemdesetih letih 19. stoletja. Radoslava Razlaga imenuje »moj prijatelj«, spominja se Lovra Tomana, Luize Pesjak in štajerskega slovaropisca Oroslava Cafa, ki je kasneje postal njegov najzaneslivejši slovaropisni vir za prekmursko in prleško besedje, ne pa tudi delovni vzornik. Caf je porabil preveč svojih telesnih in umskih sposobnosti za zbiranje besed, opravljeno slovaropisno delo pa ga ni zadovoljevalo in ni bilo skladno z njegovimi pričakovanji: »Njegov način življenja je bil resno svarilo za mnoge, tudi zame. Zavedal sem se, da nikoli ne smem stremeti za nečim, kar mi je glede zmožnosti, ki jih imam, nedosegljivo.« Daljši spomin je namenjen tudi Bleiweisu in praznovanju njegove sedemdesetletnice leta 1878. Zdi se, da Pleteršnik ni bil najbolj blizu »očetu naroda«. Četrty dan je bila nedelja. Pišečani se spominjajo, da je Pleteršnik redno hodil k maši in je rad pel v cerkvenem zboru. Stikov z vaščani, razen pri maši in cerkvenem petju, pa ni imel veliko, saj je bil ves čas »bolj za šole«. Pišečani so vedeli, da je profesor in »velik slovaropisec«, bili so ponosni nanj, vendar pa njegovega dela niso poznali natančno. Župnik, učitelj, tudi grajski so bili redka izbrana Pleteršnikova

² Gre za skrajšano in prirejeno Spremno besedo (Jesenšek 2018: 291–309), ki sem jo napisal za Mlinarjev roman *Teden z Maksom Pleteršnikom*.

družba v Pišecah, z vaščani pa je ostajal zadržan, vendar obziren in so mu radi pomagali, če je potreboval njihovo pomoč, saj jih je za opravljeno delo vedno tudi primerno nagradil/plačal. Sicer pa se Pleteršniki v Pišecah nikoli niso povsem »zlili« z okoljem, ampak so kot njihova domačija bili vedno nekoliko nad vasjo, manj dostopni, a prijazni. Za ostarelega Maksa Pleteršnika je v Pišecah skrbela nekaj let mlajša sestra Mici, ki mu je kuhala in gospodinjala na domačiji. Peti dan se v spominih prvič pojavi slovar. Gre za Pleteršnikov pogled na delo, ki so ga opravili njegovi predhodniki Vodnik, Metelko, Ravnikar, Murko, Caf, Miklošič, Levstik in Cigale. Škof Pogačar je leta 1880 imenoval odbor za pripravo slovensko-nemškega slovarja, a ker kolektivno delo ni prineslo pričakovanih rezultatov, je 22. 2. 1883 podpisal odločbo, da bo slovar urejal Pleteršnik. Šlo je za veliko odgovornost, ki mu je bila zaupana, zato se je odločil, da ne bo hitel in se prepuščal površnosti. Izkušnje, ki si jih je pridobil med študijem, ko je delal za Miklošičev cerkvenoslovanski slovar, so mu prišle še kako prav. Ko je dobil še krajši plačan dopust in mu ni bilo potrebno poučevati na gimnaziji, se je preselil v Pišce in v zidnici nad svojo domačijo si je v »miru in samoti, ko me ni nihče motil« izdelal načrt za slovar. Danes je znamenita zidnica nad Pleteršnikovo domačijo obnovljena in ohranja Pleteršnikovo slovaropisno misel, ki se je ostrila v njej: »Sam mi je zatrdil, da je v poletnih mesecih, ko je urejal slovar, večkrat prespal kar v zidnici, saj se mu je delo pogosto zavleklo globoko v noč.« Zgodba o znamenitem Pleteršnikovem slovarju se nadaljuje tudi šesti dan, ko jo Mlinar stopnjuje v lirično podobo slovenskega jezika in zgodbo o njegovi izrazni moči ter polnofunkcijskosti, s tem pa tudi sporočilom, da je naše domoljubje tesno povezano s slovenskim jezikom – v slovarju je 94 besed, ki se začenjajo z iztočnico *ljub-*, npr. ljubezen, ljubiti, ljubka ...; ljubezen do Boga, do domovine. Pomembno je tudi sporočilo, da je Pleteršnik leta 1888 zaprosil tudi svoje gimnazijske dijake, naj mu pomagajo zbirati besedje, tako da je leta 1893 lahko izšel prvi snopič, leta 1895 pa še drugi del Slovensko-nemškega slovarja – Pleteršnikov slovar obsega 1861 strani in 104.200 besed. Veličastno delo! Pleteršnik se je z njim poklonil slovenskemu jeziku in svojemu narodu, predvsem pa je poravnal dolg do slovenske znanosti in slovenskega jezikoslovja, ki je tako dolgo čakalo na ta slovar. Verjetno takega dela pred Pleteršnikom nihče ni zmozel opraviti tako temeljito in natančno, znanstveno korektno in sprejemljivo za vse uporabnike. Mogoče bi to lahko pred Pleteršnikom naredil Levstik, »ki je bil nedvomno za to najbolj usposobljen«, toda on »se je ukvarjal z mnogimi drugimi stvarmi, zato je pri delu za slovar napredoval zelo počasi, tem bolj, ker je v želji po

popolnosti skrenil s prvotno načrtane poti«. Pleteršnik je razumel, zakaj Levstik ni dokončal dela: »Ko sem sedel za to mizo in zrl v vse, kar sem nagrnil nanjo, sem videl začetek poti, nisem pa ji videl konca. Obupal bi, a nekaj mi je reklo, da ne smem izgubiti potrpljenja, da ne smem zapasti v tiste vrtince, v katerih se je tako neuspešno pred menoj premetaval že Levstik.« Pleteršnik je zelo cenil njegovo slovaropisno delo in znanje in žal mu je bilo, da Levstik ni dočakal izida slovarja:

Bil je večer, soba je bila mračna, in ko sem hotel prižgati petrolejko, mi tega ni pustil. Sedel sem na stol nedaleč od postelje, on je obrnil glavo stran od mene, kot da me ne bi želel gledati, a resnica je bila povsem drugačna. Ni hotel, da bi videl, kako je z njim, to sem takoj spoznal, kako bi si drugače razlagal, da se je z menoj vendarle pogovarjal. Zanimalo ga je, kako napredujem s slovarjem.

Ko sem mu razložil, kako delam, in seveda nisem pozabil omeniti, da se držim njegovih napotkov, je kar oživel.

»Torej se vendarle držiš tega, kar sem vam svetoval! To me veseli. Kdaj boš gotov?«

»Bližam se zaključku, a to še ne bo tako kmalu,« sem rekel.

»Škoda, res bi ga rad videl, a kaj si hočem, saj vse skupaj traja tako dolgo tudi po moji krivdi.«

»Saj ni res,« sem hitro rekel.

»O, je, je. Moral bi odnehati takoj, ko mi je bilo ponujeno urejanje, prej bi ga ti dobil v roke in sedaj bi bil že gotov.«

Utihnil je, nato je skoraj jezno vprašal: »A se res držiš tega, kar sem priporočil? Mi nisi rekel tako samo zato, da bi me potolažil?«

»Res, ne bi ti lagal.«

»Dobro, verjamem ti, tebi verjamem, a mnogim ne. Tako delajo z jezikom kot svinja z mehoma. Bral sem Tavčarja, nič ni naredil, zgodba, no ja, za silo, a jezik ni, da bi ga omenjal. Drugo je samo mrtvilo, vsak sedi na svojem kupu gnoja in se tam šopiri. O, ko bi bil zdrav, razgnal bi na vse štiri strani sveta tiste, ki se zadovoljijo z drobtinicami, pogače na mizi pa ne vidijo.«

Postal je hripav, postelja se je kar tresla, tako je tolkel z roko po stranici. Nato se je hipoma umiril in slišati je bilo samo njegovo sunkovito dihanje.

»Vse sem poizkusil, vse, a nič ne pomaga,« je rekel povsem tiho, da bi že v naslednjem hipu znova vzkipeł. »Vsi so že obupali nad menoj, me slišiš? Vsi, ampak jim že še pokažem!«

»Saj bo, nismo obupali,« sem rekel kolikor sem mogel veselo.

»Ste, podajate si kljuko kot na vratih spovednice. Bi si jo, če ne bi verjeli, da se bližam koncu?«

»Saj ...«

»Bi prišel, če ti ne bi rekli *Levstik gre h koncu, pojdi ga pogledat, dokler je še živ?*«

»Bi ...«

»Lažeš, po resnici povej, saj veš, da sovražim laž bolj kot vse drugo na svetu!«

»Res je, rekli so mi, da si slab, da ne vstaneš več iz postelje, ampak ...«
»To, vidiš, to hočem slišati, ne tisto mečkanje in stokanje, pa sprenevedanje.«
Znova mu je vzelo glas.
Čez čas je nervozno pripomnil: »Ko bom umrl, vsakemu povem, bom tudi tebi, ne želim biti razstavljen na parah kot lutka, da bi vsi pasli oči na meni.«
Nato je znova vzkipeł. »Nočem, razumeš, nočem!«
Po tem izbruhu se je umiril.
Še sem mu rekel par besed, nato sem se poslovil z obljubo, da ga še pridem obiskat.
Res sem nameraval, a odlašal sem, dokler mi niso sporočili, da je 16. novembra umrl.
(Mlinar 2018: 241–243)

Mlinar je z romanom o Pleteršniku dal priznanje tudi vsem Pišečanom, ki z veliko ljubeznijo in občutkom odgovornosti skrbijo za Pleteršnikovo dediščino in ohranjajo spomin nanj celo leto, še posebno praznično pa 13. septembra, ki so ga razglasili za Pleteršnikov dan.

Na Pleteršnikovih dnevih je od vsega začetka sodelovala tudi Zinka Zorko (*24. februar 1936, †22. marec 2019), redna profesorica za zgodovino slovenskega jezika in dialektologijo, ki je bila leta 2003 sprejeta v SAZU, leta 2013 pa je prejela Zoisovo nagrado za življenjsko delo. Na pišeških simpozijih je bila večinoma predavateljica (sama ali pa je nastopala skupaj s svojo doktorandko Anjo Benko, ker jo je tako uvajala v znanstveno raziskovalno delo in navajala na javno nastopanje), nekajkrat pa tudi poslušalka in razpravljalca/soporočevalka. Na okrogli mizi *Vprašanja slovaropisja ob 100-letnici izida Slovensko-nemškega slovarja* leta 1995 je bila med poslušalci in je ustvarjalno razpravljala po Weissovem (*Nepolnopomenske besedne vrste v gradivu za narečni slovar*) in Jesenškovem (*Pleteršnikov slovar in Čebulovo Enu Mala Besedishe ter Küzmičeva ABC knizica*) nastopu. Med poslušalci je bila tudi na prvem Toporišičevem simpoziju, ki se ga je zaradi neodložljivih obveznosti udeležila le prvi dan (12. 9. 1996). Bila je izvrstna poznavalka slovenskih narečij v koroškem, štajerskem in panonskem prostoru in se je zato tudi od prvega dne aktivno vključila v dialektološka raziskovanja, ki so potekala v okviru Pleteršnikovih dnevov – v Pišecah je bila nazadnje septembra leta 2018, ko smo predstavljali zbornik (posebna številka revije *Slavia Centralis*) s simpozija *Jezikovna politika Republike Slovenije* (Pleteršnikovi dnevi 2017). Na simpozijih v Pišecah je razširjala vedenje o dialektološkem delu, ki je povezano z gradivom v Pleteršnikovem slovarju, primerjalno tudi s koroškim besedjem v rokopisnem Sienčnikovem slovarju in madžarizmi v Mukičevem porabskem romanu *Garabancijaš*; predstavila je narečno podobo Dravske doline in

kozjansko-bizeljsko narečje; razpravljala je o narečjeslovnih vprašanjih in sodelovala pri raziskovalnem projektu *Obarvana slovenščina: Slovarski kotiček*, ki je potekal na Osnovni šoli Maksa Pleteršnika v Pišecah. Septembrskih pleteršnikovanj nikoli ni zamudila, saj je bil Pleteršnikov simpozij na njenem delovnem urniku podčrtano zapisan z velikimi črkami in s pripisom: Nujno! V Pleteršnikov rojstni kraj sva se vedno vozila skupaj in v avtu mi je v poglobljenih strokovnih razgovorih predstavljala narečne značilnosti govorov krajev, skozi katere sva se vozila, ter jih uvrščala v širši slovenski narečni prostor. Imel sem srečo, da sem tako »zrl v njeno dialektološko delavnico«, ko je izrisovala novo, popolnejšo podobo štajerske narečne skupine od Maribora, Slovenske Bistrice, Poljčan, Kostrivnice, Podplata, Mestinja, Podčetrтка, Bistrice ob Sotli in Pišec vse do Brežic. Med vožnjo mi je razlagala, da jo najbolj zanimajo narečja v stiku (kozjansko podnarečje), predvsem medjezikovni vplivi slovenskih, nemških, madžarskih in hrvaških govorov ter prehodi med slovenskimi narečnimi skupina, tj. mejni govori v Dravski dolini in severovzhodnih slovenski narečjih. Leta 1995 je natančno raziskal narečno podobo Dravske doline (Zorko 1995) in pokrila vse bele lise v tem dotlej (ne)raziskanem narečnem prostoru. Mejo severnopohorsko-remšniškega koroškega narečja je pomaknila globoko proti vzhodu po dolini Drave, kjer se v okolici Fale in Ruš stika s severnoštajerskimi govori ter mariborskim pogovornim jezikom pod vzhodnimi obronki Pohorja. Govori Dravske doline so ji bili najbližji – rodila se je na Kapli, odraščala je v Ožbaltu ob očetovem (desni breg Drave) in materinem (levi breg Drave) narečju, prva službena leta je preživela na Ravnah (1961 do 1971), nato pa do upokojitve (2003) in še naprej honorarno (do 2014) na Univerzi v Mariboru –, zato jih je lahko natančno razvrstila na (1) koroške govore zahodno od Ruš do Vuzenice (med Dravo in Pohorjem), (2) koroške govore Dravskega obmejnega hribovja od Ojstrice nad Dravogradom do Sv. Duha na Ostrem vrhu (med Dravo in Kozjakom), (3) severnoštajerske govore (govor Svetega Duha na Ostrem vrhu, selniški in ruški govor) in (4) mariborski pogovorni jezik (Zorko 1995: 5). Bila je naša prva dialektologinja, ki je vsestransko in popolno obvladala ta slovenski narečni prostor. Med terenskimi raziskavami se je srečala s slovensko-nemškimi jezikovnimi prepletanji kozjaškega podnarečja in nemških štajerskih govorov na avstrijski strani, ki jih je skladno z do tedaj veljavno dialektološko terminologijo imenovala obmejna slovenska narečja, in govori vzdolž slovensko-avstrijske meje – severnoštajerski kozjaški govor je na zahodu ločila od koroške narečne skupine na črti Vurmat-Fala ob potoku Črmenica v Gradišču (tu se še govori severnopohorsko-remšniško narečje koroške narečne skupine),

na drugi strani državne meje do Lučan/Leutschach (občina Gradišče/Schlossberg) in nazaj na slovensko stran mimo Svetega Duha na Ostrem vrhu in Velikega Boča med slovensko-avstrijsko državno mejo in Dravo od Selnice ob Dravi do Kamnice pri Mariboru, kjer se stika s slovensko-goriškim narečjem panonske narečne skupine na črti Kamnica–Zgornja Kungota proti zahodu na slovensko-avstrijsko mejo (severno od te črte, npr. Plač in Svečina, je panonska narečna skupina) (Zorko 1998: 181). Ko sva se leta 1996 vozila v Pišce na simpozij *Pleteršnikov slovensko-nemški slovar*, sva se pogovarjala o možnosti, kako strokovno imenovati govore v narečju, ki imajo značilnosti glavnega narečja, na njih pa vplivajo tudi nekatere glasoslovne, oblikoslovne in skladenjske značilnosti ter besedje drugega stičnega narečja istega jezika. Za mednarečno slovensko prepletanje sva »našla« izraz 'vmesna narečja' in govori, ki ga je uporabil Logar (1996: 4), a ne razločevalno v odnosu 'obmejno' : 'vmesno' narečje, kjer se zdi, da mu je bilo 'vmesno' narečje le sopomenka za 'prehodno', tj. za narečja, ki »živijo dvojno življenje« in niso značilna za eno ali drugo narečje. Zinka Zorko je pomenske odtenke teh strokovnih izrazov natančneje določila, tako da *obmejna narečja* označujejo medjezikovne vplive narečij dveh tujih jezikov ob državnih ali drugih mejah, *vmesna narečja/govori* pa so oznaka za posamezna narečja/govore znotraj enega narečja/govora, ki prevzemajo posamezne jezikovne značilnosti sosednjega narečja/govora istega jezika. V mednarodnem prostoru je tako pomensko razlikovalnost predstavila na konferenci *Ślowiańszczyzna w kontekście przemian Europy końca XX wieku*, ki je potekala na Šlezijski univerzi v Katovicah od 25. do 27. aprila 2001 (Zorko 2001a). Kasneje je v domačem prostoru uporabljala tudi izraz 'mednarečje' kot sopomenko za 'vmesno' narečje (Zorko 2009). Na vseh Pleteršnikovih simpozijih, ki se jih je udeležila – od Maribora do Pišec pot vodi ob narečnih mejah južnopohorskega, srednještajerskega in kozjansko-bizeljskega narečja –, pa je za narečne stike na jezikovnih mejah teh narečij/govorov uporabljala strokovni izraz 'vmesna' narečja/govori.

V *Zborniku s simpozija '99* je objavila razpravo *Priimki in hišna imena na Kozjaku* (Zorko 2001), v kateri je tudi s pomočjo zgodovine Dravske doline od Dravograda do Maribora in Dravskega obmejnega hribovja ter s pomočjo diftongizacije, tj. najstarejših razvojnih stopenj jata in dolgega etimološkega *e* (> *ie* ali *ei*) ter dolgega etimološkega *o* (> *uo* ali *ou*), natančno zarisala mejo med koroško in štajersko narečno skupino: »Meja med koroško in štajersko narečno skupino teče po potoku Črmenica v Gradišču, na avstrijski strani je naselje Schloßberg, na sredi črmeniške grape se dviga Vurmat in se v bližini Fale pri Šturmu približa Dravi.« (Zorko

2011: 59). Na levi in desni strani kozjaške narečne razmejitvene črte sta koroško (remšniški govor in govor Kaple) in štajersko (govor Svetega Duha na Ostrem vrhu in selniški govor) kozjaško podnarečje. Hišna imena so v tem delu Kozjaka narečna in »vedno v obliki svojilnega pridevnika na *-ovo/-evo*, in sicer iz osebnega imena, iz priimkov za poimenovanje človekove dejavnosti in poklica, poimenovanj po pokrajini ali kraju, po ledinskem imenu ali obliki tal, po rastlinah, živalih, telesnih ali duševnih lastnostih, po cerkvenih ali duševnih voditeljih, tudi hišna imena po vetrovih in drugih pojavih – feminativi se tvorijo iz moških oblik s »predvidljivimi obrazili«, npr. *-ica/ca*, *-inja* > *-ija/-ja*, *-ka* in *-lja* > *-la*.

Naslednja objavljena razprava s Pleteršnikovih dnevov so *Toponimi v Dravskem obmejnem hribovju* (Zorko 2004). Osredinjena je na lastnoimenskost naselbinskih zemljepisnih lastnih imen kraja ali kakega drugega dela zemeljskega površja, in sicer ozko na mikrotoponime, tj. ledinska imena, oronime in hidronime, ob levem bregu Drave od Viča na zahodni slovensko-avstrijski državni meji do Kamnice na vzhodu ter na Košenjaku in Kozjaku do slovensko-avstrijske meje na severu. Za ta geografski prostor predlaga po Mavriciju Zgoniku skupno poimenovanje *Dravsko obmejno hribovje* ali *Obmejno Podravsko hribovje*. Podobno kot v prvi pišeški razpravi združuje zgodovinske podatke in jezikoslovno/dialektološko analizo. Zorkova je predstavila najstarejša naselbinska imena iz 11. stoletja (npr. Vurmat, Bistrica, Selnica, Kamnica, Radvanje), večino pa je postavila v čas med 12. in 15. stoletjem, mikrotoponime pa je zbrala na Ojstrici, Remšniku in na Kapli. Ledinska imena njiv, travnikov, vrta, sadovnjaka; imena gozdov; imena vrhov; imen grap; imena studencev, voda, čret itd. je zapisala v narečni in knjižni obliki ter razložila posamezna imena s pomočjo Pleteršnikovega slovarja, SSKJ-ja in Bezlajevega Etimološkega slovarja slovenskega jezika. Razprava je pomembna zaradi natančnega narečnega zapisa, hkrati pa prikazuje tudi gibljivost besedja v Pleteršnikovem slovarju in razlike v tvorbenem sistemu narečja in knjižnega jezika.

Leta 2008 je objavila v soavtorstvu z doktorandko Anjo Benko razpravo *Rokopisni slovar Luka Sienčnika v primerjavi z gesli v Pleteršnikovem slovarju in z narečnimi ustreznici s Strojne, Šentanela in Kaple*. Gre za zbirko 604 koroških besed, ki jih je zapisal rodoljub iz Dobrle vasi Luka Sienčnik (1904–1989); leta 2005 sta jih Zinki Zorko izročila Sienčnikova žena in sin. V Pišecah sta avtorici predstavili jezikovno analizo celotnega slovarja, ki sta ji dodali še slovarski zapis 65 Sienčnikovih besed od A do Č in jih primerjali s Pleteršnikovim slovarjem ter na terenu (Strojna, Šentanel, Kapla). Gre za pomembno predstavitev ustroja geselskega članka

Sienčnikovega slovarja, zglede iz Pleteršnika in informacijo o živosti narečnih besed. Večino Sienčnikovega besedja na prelomu 20. in 21. stoletja še uporabljajo na Strojni in Šentanelu, na vzhodu severnopohorsko-remšniškega narečja pa je že manj znano in ga nadomeščajo predvsem prevzete besede. Sienčnikovo besedje, tako sta ugotovili raziskovalki, je dobro ohranjeno v slovenskem koroškem narečju v Avstriji, zato je njegov rokopisni slovarček »dragocena zakladnica in pričevalka o besedju na avstrijskem Koroškem v 20. stoletju« (Benko, Zorko 2008: 279). Avtorici sta objavili tudi celotno Sienčnikovo gradivo, primerjano s Pleteršnikovim slovarjem in z besedjem Strojne, Šentanela in Kaple ter mu dodale statistično obdelane podatke v tabelah in grafih (Benko, Zorko 2007).

Leta 2011 je prav tako v soavtorstvu z Anjo Benko objavila razpravo *Madžarizmi v Mukičevem romanu Garaboncijaš in nekateri ustrezniki zanje v Pleteršnikovem slovarju* (Benko, Zorko 2011). S tem je na Pleteršnikovih dnevih (*Izzivi sodobnega slovenskega slovaropisja*, Pišcece 13. in 14. 9. 2010) predstavila še tretjo slovensko narečno skupino (ob koroški in štajerski), ki jo je zelo načrtno in premišljeno raziskovala. Gre za jezikovno analizo porabščine v leposlovju, kjer se je oblikoval poseben umetnostni jezik, ki se na »vseh jezikovnih ravninah dviga nad narečje«. V romanu prevladuje splošno slovensko besedje, presenetljivo pa skoraj ni madžarizmov – avtorici sta našli le 47 prevzetih madžarskih besed in ker sta jim v Pleteršnikovem slovarju našli le 29 ustreznice (Benko, Zorko 2011: 244), sta jih preverili še v Novakovem *Slovarju beltinskega prekmurskega govora* (1985), Mukičevem *Porabsko-knjižnoslovensko-madžarskem slovarju* (2005) in Bezlajevem *Etimološkem slovarju slovenskega jezika* (1976–2005).

9. septembra 2013 je na Pleteršnikovih dnevih v Pišecah (*Slovaropisna dejavnost na Slovenskem*) nastopila z referatom *Živalski frazemi v mežiškem narečju*. Na simpoziju je primerjalno analizirala živalsko frazeologijo v Pleteršnikovem *Slovensko-nemškem slovarju* in mežiškem narečju; razpravo je v dopolnjeni obliki (živalski frazemi v koroškem mežiškem narečju v Javorju in v Prežihovih delih po *Slovarju slovenskih frazemov* in *Kebrovih Živalih v prisposodobah*) objavila v Celjskem Mohorjevem koledarju (Zorko 2013), kasneje pa razširjeno s frazemi oplotniškega in mislinjskega govora še v reviji *Slavia Centralis* v soavtorstvu z Anjo Benko (Zorko, Benko 2015). V Pišecah je predstavila Pleteršnikove frazeme, ki so zapisani v geselskih člankih *bolha, čebela, črv, figa, govedo (živina, krava, mavra, bik), kača, kònj, koza, krt, lisica, mačka, miš, mravlja, muha, osel, pes, petelin, polž, prasè, ptica, ptič, riba, srna, sršen, riba, volk, vrabec, vran, vrana, zajec, žaba*. Primerjala jih je z najpogostejšimi živalskimi frazemi v

mežiškem javorskem govoru: *čebela, črv, dihur, govedo, kača, kokoš, konj, koza, lisica, mačka, miš, mravlja, muha, osa, osel, ovca, pes, pikapolonica, polh, polž, ptiček, rak, riba, slavček, sraka, sršen, svinja, uš, volk, zajec, živina, žolna*. V Mohorjevem koledarju je dodala še primerjalno najpogostejše Prežihove živalske frazeme v romanih *Jamnica* in *Požganica* ter zbirkah *Samorastniki* in *Solzice*: *bik, čebela, črv, deževnik, govedo, jazbec, jastreb, jelen, jež, kača, koza, krt, mačka, medved, miš, muha, osa, osel, oven, ptič, sova, svinja, vol, volk, vrana, zajec, žaba*. Gre za frazeme živali, ki živijo »v domačem okolju« in »živali, ki jih človek najbolj pozna«, in je na človeka preneseno tudi njihovo obnašanje. Bolj kot živalska frazeologija pa je zanimiva uvrstitev mežiškega javorskega narečja na zemljevid slovenskih narečij. V Pišecah in Mohorjevem koledarju (Zorko 2013) je mežiški javorski govor predstavila kot del koroškega mežiškega narečja, ki se govori na zahodu od Javorja nad Črno in ob Meži ter Mislinji do Dravograda. Mežiško narečje je izgubilo razlikovalno tonemskost in pozna le visoko intonacijo. Mežiški javorski govor je podoben koroškemu črnjanskemu, vendar pa se v njem »slišijo tudi štajerske narečne značilnosti« (Zorko 2013: 149), zato ga uvršča med vmesne govore koroške narečne skupine. Na vzhodni meji mežiškega narečja je mislinjski govor, ki je prav tako vmesni govor med koroško in štajersko narečno skupino, in sicer ob srednjesavinjskem in južnopohorskem narečju – na *Karti slovenskih narečij* (1983) je označen kot zadnji govor koroškega mežiškega narečja (Zorko 2010: 206), na narečni karti Frana Ramovša (1931) pa kot štajersko pohorsko narečje. Logar (1996: 198) je opozoril na težko določljivo narečno mejo v Mislinjski dolini, kjer se prepletata štajerskopohorski (južnopohorsko narečje) in koroškopohorski (severnopohorsko-remšniško narečje) vokalizem z mislinjskim (mežiško narečje). Zorkova je dokazala, da govor Mislinje glede na sodobno »narečno podobo v glasoslovju kaže na štajersko podstavo« (Zorko, Benko 2015: 148):

Najbolj značilno je diftongiranje dolgih *i*-jev in *u*-jev, razvoj dolgega jata in etimološkega *e* v štajerski dvoglasniki *ej* in dolgega *o* v dvoglasnik *ou*, razvoj samoglasniškega *r* v *ar* in ohranitev *l* pred zadnjimi samoglasniki. (Zorko 2010: 206)

/S/amoglasniški sistem /je/ podoben južnopohorskemu s tipičnima štajerskima dvoglasnikoma (*e:i* in *o:u*). Mislinjski samoglasniški sistem sestavljajo dolgo (*i:, i:i, u:u, e:, o:, e:i, o:u, e:l̥e:, o:luo:, ar:*) in kratko naglašeni samoglasniki ter nenaglašeni samoglasniki, ki so dobro ohranjeni. V soglasniškem sistemu se govor od knjižnega loči le v nekaterih premenah, ki so natančneje predstavljene. (Zorko 2015: 162)

Na jezikovni meji štajerske in koroške narečne skupine v mislinjski in mežiški dolini je javorski mežiški govor vmesni govor koroškega narečja,

mislinjski govor pa vmesni govor štajerskega južnopohorskega narečja – Zorkova je razmerje med dvema vmesnima govoroma postavila kot mejo med koroškim mežiškim narečjem (vmesni koroški javorski govor) in štajerskim južnopohorskim narečjem (vmesni štajerski mislinjski govor), s tem pa je na dialektološki karti Slovenije ob natančni narečni podobi Dravske doline določila tudi narečno mejo v Mislinjski dolini.

2. oktobra 2014 je bila slovesnost ob 20-letnici Pleteršnikovega muzeja v Pišecah. Pred slavnostno akademijo sem organiziral okroglo mizo *Slovensko slovaropisje*, na kateri je Zinka Zorko predstavila razmišljanja slovenskih akademikov na *Posvetu o slovenščini v visokem šolstvu in znanosti*, ki je potekal 6. marca 2013 v Veliki dvorani SAZU. Stališča sodelujočih na posvetu je strnila v spoznanje, da trenutni načrtovalci in usmerjevalci univerzitetne politike, znanosti in izobraževanja nočejo slediti pozitivni slovenski jezikovni politiki in načrtovanju, ki sta skladna z evropskimi priporočili za jezikovno izobraževanje. Izpostavila je štiri temeljne resnice o jeziku v našem univerzitetnem izobraževanju: (1) slovenščina je na slovenskih univerzah prevladni jezik; (2) tujim študentom je potrebno ponuditi čim več študijskega gradiva (prevodi skript, učbenikov) in kakovostnih konzultacij v angleščini; (3) univerze ne morejo avtonomno odločati o rabi študijskega jezika na prvi in drugi študijski stopnji (in s tem biti nad zakonom in Ustavo RS), zato je potrebno natančno določiti obvezni del izvajanja visokošolskih programov (različno za naravoslovje, medicino, tehniko, družboslovje in humanistiko) v slovenskem jeziku; (4) na doktorskem študiju se univerzam prepusti avtonomna jezikovna politika, vendar ima doktorand pravico, da disertacijo napiše v slovenščini. Svoj pogled na rabo slovenskega jezika v visokem šolstvu je zaključila z mislijo akademika Kajetana Gantarja, ki jo je povsem posvojila in pozvala vse sodelujoče in prisotne na okrogli mizi v Pišecah, da jo sprejmejo in razširjajo:

Predlogi, ki bi sčasoma pripeljali do absolutne anglizacije našega univerzitetnega študija, pomenijo veliko zмотo in zablodo. [...] Naše članstvo v SAZU in naša državljanska zavest narekujeta največjo možno skrb za ohranjanje, uveljavljanje, negovanje in bogatenje slovenščine na vseh področjih. [...] Zato lahko v slovenski besedi bolj kot v orožju in bolj kot v političnih strukturah vidimo edino in najmočnejše poroštvo za obstoj in razcvet slovenske države: dokler bo zvenela slovenska beseda, toliko časa bo živela tudi slovenska država. Če pa bi slovenska beseda kdaj utihnila, bi tudi slovenska država in z njo tudi Slovenska akademija znanosti in umetnosti kot njena najvišja znanstvena ustanova izgubila svoj smisel obstoja in izdihnila. (Gantar 2014: 44)

Zdi se mi, da se je med referati, ki jih je imela v Pišecah, najbolj občuteno pripravljala za nastop leta 2015, ko so bili Pleteršnikovi dnevi posvečeni

spominu na Jožeta Toporišiča. Njen referat je že v naslovu izražal toliko čustev, kot jih pri svojem znanstveno raziskovalnem delu nikoli ni pokazala: *Odličen jezikoslovec, predan profesor in iskren prijatelj akademik prof. dr. Jože Toporišič*. Na simpoziju je povedala, da so jo strokovna in privatna srečanja s Toporišičem obogatila, »poglobila mojo narodno zavest in mi dajala moč za izgorevanje v raziskovalnem delu. Prvič sta se srečala v njenem domačem kraju Ožbaltu, ko je prišel za velikonočne praznike na obisk k njenemu bratu Jožetu – stara je bila štiri leta in podarila mu je šopek marjetic. Življenjski zgodbi Zinke Zorko in Jožeta Toporišiča sta se ponovno križali, ko je v osemdesetih letih 20. stoletja na doktorskem študiju pri njem opravljala zelo zahtevne izpite iz slovenskega knjižnega jezika, in kasneje, ko je bila leta 2013 sprejeta v SAZU in se je v II. razredu za filološke in literarne vede pridružila pomembnemu slovenskemu slovničarju in jezikoslovcu:

V lepem spominu mi ostajajo srečanja s Toporišičem na Pleteršnikovih dnevih v Pišecah. Predstavila sem mu svoje raziskave govorov Pišec, Lesičnega in Kapel kozjansko-bizeljskem narečju in jih v zborniku simpozija tudi objavila. Spodbudil me je, da sem na Pleteršnikovih dnevih predstavila hišna imena na Kozjaku – Toponimi v Dravskem obmejnem hribovju – in madžarizme v Mukičevem romau Garaboncijaš ter njihove ustreznike v Pleteršnikovem slovarju. (Zorko 2016: 49)

Vsi ostali nastopi v Pišecah so bili seveda drugačni in je z njimi širila ugled svoje mariborske dialektološke šole. Ko beremo znanstvene razprave Zinke Zorko, spoznamo, da je znanost pomembna, še pomembnejši pa so medčloveški odnosi. Svojim učencem je ponudila zanesljivo znanje, s predanim pedagoškim delom in človeško toplino pa zapušča najlepšo dediščino za pot skozi jezik in njegovo spreminjanje – odgovorno je poskrbela, da bodo dialektološke raziskave na slovenskem po njej nadaljevali zanesljivi strokovnjaki.

Zinka Zorko pišeškega govora ni predstavila na Pleteršnikovih dnevih, kakor se ji je zapisalo v monografiji *Toporišičevo leto* (Zorko 2016: 49), ampak jo je Toporišič povabil, da je razpravo objavila leta 2007 v akademskih *Razpravah* (Zorko 2007). V povzetku je pišeški govor predstavila še na okrogli mizi *Slovensko slovaropisje* ob 20-letnici Pleteršnikovega muzeja v Pišecah (Zorko 2014). Govor Pišec je po Logarju (1996: 188) uvrstila v kozjansko-bizeljsko narečje štajerske narečne skupine z ugotovitvijo, da je podobno glasoslovje in oblikoslovje tudi v Orešju in na Bizeljskem, vse tri vasi pa imajo tudi skupno besedje (Zorko 2009: 187). Pišeški govor ima »le jakostni naglas ter nepremični, pomični in mešani naglasni tip v

oblikoslovju. Mlajše podaljšave kratkih samoglasnikov so pustile sledove v kakovosti novih odrazov zanje.« (Zorko 2007: 325) Podobno kot za govor Lesičnega in Kapele so značilni »prehod *u*-ja v *ü*; poenoglašanje dvoglasnikov *e:i* in *o:u* v *e:* in *o:/u:*; v severnem delu (Pišcece) se je polglasnik poejil (*ä*), na jugu pa poajil.« Zorkova je predstavila glasoslovje Pleteršnikovega domačega narečja, in sicer natančno naglašeni in nenaglašeni vokalizem ter soglasniški sestav, za katerega je ugotovila, da je večinoma enak knjižnemu (Zorko 2009: 190). Na okrogli mizi v Pišecah je pregledno strnila svoje terensko raziskovanje kozjansko-bizeljskega narečja; v nadaljevanju ga povzemam in z njim dopolnujem dialektološke raziskave, ki jih je Zinka Zorko predstavljala na Pleteršnikovih dnevih v Pišecah:

Za samoglasniški sestav pišeškega govora so značilni dolgi naglašeni samoglasniki: *i*, *ü*, *ú*, *é*, *ó*, *á*, *é*, *á*, *á*, *ár*.

Dolgi *i* je nastal iz stalno dolgega *i*, akutiranega *i* in iz kratkih akcentiranih *i*: líst, píšem, svíja, zíma, zít; lípa, ríba, tíči, žíla; míš, nít, tíč. (V nekaterih besedah se je razvil v dolgi široki *á* – náč, sät.)

Dolgi *ü* je odraz za stalno dolgi, staroakutirani in kratki naglašeni *u*: klúčenca, lúč, lúpim; krúha, kúpa, čútiti, obúti; krúh, kúp. (Izjemoma se izgovarja dvoglasnik *ü* e v edinem besednem zlogu: fkúep.)

Dolgi *ú* zastopa stalno dolgi etimološki *o*, novoakutirani *o*, stalno dolgi samoglasniški *ŷ*: búk, gnúj, múč, núč; núsím, prúsŋ, vúla; čún, vúk, žúna; dúgi, púna, vúna; dúk, púh, pún. (Redko zastopa nosni *o*: múš, túča.)

Dolgi ozki *é* je odraz za stalno dolgi jat, akutirani jat, za kratki in umično naglašeni jat, za vse naglašene nosne *e* in za etimološki *e*: beséda, lép, léš, léta, mléko, sméh, svéča, zvéžda; bréza, césta, léto, nevésta, stréha; dét, sém; lépo, sěno, tělo, těsto; pěst, plěšem, zébe me, méso; iména, lét, pěč, něsu, rěku, zěle, žěnih.

Dolgi ozki *ó* zastopa stalno dolgi nosni *o*, akutirani in umično naglašeni *o*, novoakutirani etimološki *o* v zadnjem zlogu in umično naglašeni *o*: obrók, golóp, klóp, mōdēr, pót, dōga, gōba, zōbi, dnó, kōš, króp, kōza, ósa.

Dolgi in zelo široki ajevski fonem (*á*) je odraz za umično naglašeni *e*, kratki in umično naglašeni polglasnik, kratki in umično naglašeni *i*: čálu, nášem, rákla, táta, žána; bāt, pās, tās, čábär, páku; náč 'nič', rāt 'rit', sār 'sir', cāgan, žāvot.

Dolgi labializirani *á* zastopa stalno dolgi *a*, akutirani *a*, kratki *a*, dolgi in novoakutirani polglasnik: ápno, bráda, dvá, gláva, kováč, král; bráta, máti; brát, gát, část, dán, lán, vás; gáne, máša, páhne.

Dolgi samoglasniški *r* se izgovarja *ár*: kárt, smárt; čárna.

Samoglasniški *ŷ* se je razvil v dolgi *u*: čún, kúnem, púnim, vúk, púna.

Nenaglašeni samoglasniki se ohranjajo, reducirajo ali pa onemevajo. Nenaglašeni *i*: písati, rězati, na mízi; cvílla, túlla, vílce, násma, tárpte; nastane tudi iz nenaglašenegega polglasnika ali jata: pětik, vozíčik; náklíh, o ríh.

Nenaglašeni *u* je naslednik samoglasniškega *ŷ* in etimološkega *o*: jábučik, kužúh, mučím, núsíca.

Nenaglašeni polglasnik se večinoma izgovarja kot *ä*: ärdečica, ärjavi, pär 'pri'; lahko tudi onemi: člénk, mezínc; zvõnc.

Soglasniški sestav pišeškega govora je večinoma enak knjižnemu.

Posebni razvoji so naslednji: samoglasniški *ɨ* ima odraz *u* tako kot dolgi etimološki *ó*: čún, vúk, žúna, dúga, púna, vúna; samoglasniški *r* se izgovarja s širokim *ä* pred *r*: pärst, smärt, tárt.

Samoglasniški sklop *-rl, -ru* ima odraz *áru*: dáru, cváru, žáru, obáru.

Palatalni *lj* je izgubil palatalnost: kráľ, stéľa, vúla, zámľa.

Palatalni *nj* je večinoma izgubil mehčanost: jíva, kámje, koréje, lúkjá, ógen.

Zvočnik *v* se izgovarja kot *v, u, f*: víno, vóda, vúna, člóuk, dárf, fčéři, vího (*v* je proteza).

Zvočnik *j* se govori tudi kot sekundarni fonem: grójzdje, lójpa, pújstela.

Sklop *dl* se lahko izgovarja kot *-l-*: jéľa, páľa.

Sklop *šč* se razvil v *š*: góša, íšem, kléše, píše, na táše.

Govor ne pozna preglaš *o* v *e* za *c, j, č, ž, š*: s strícóm, bójom, kováčóm, nóžóm. (Zorko 2014: 112–113)

Zinka Zorko je od leta 1998 sodelovala tudi z Osnovno šolo Maksa Pleteršnika v Pišecah pri inovacijskem projektu *Obarvana slovenščina – Slovarski kotiček na Internetu*. Bila je strokovna recenzentka projekta, ki ga je na šoli vodila učiteljica slovenščine Rut Zlobec, v skupini pa so bili še učiteljici Anica Butkovič in Irena Markovič, pedagoginja Saša Dernač in ravnatelj Martin Dušič. Na medmrežju so razvili model za raziskovanje slovenskih narečij, ki so ga uporabljali pri pouku slovenskega jezika in pri izbirnem predmetu Šolsko novinarstvo. Povezali so se z drugimi šolami doma in v tujini, pri tem pa so razširjali znanje in vedenje o slovenski kulturni dediščini, predvsem s področja folkloristike in narečjeslovja; v središču raziskovalnega dela je bil tudi Pleteršnikov slovar kot najzanesljivejši vir za pregledovanje zbranega narečnega gradiva:

Z učenci smo najprej pregledali »staro« zbirko, nato pa smo jo začeli dopolnjevati. Popisovali smo predmete, jih risali, fotografirali, zapisovali poimenovanja, stalne besedne zveze, pripovedi... Za delo na terenu smo se še posebej pripravili, čeprav so učenci najhče navajeni (kako najti dobrega informatorja, kako začeti pogovor...). Naučili smo se uporabljati diktafon, digitalni fotoaparati in video kamero. Zbrano gradivo smo pregledali, uredili in izpisali narečne besede. S pomočjo SSKJ (CD-ROM), slikovnih slovarjev, Pleteršnikovega slovensko-nemškega slovarja in nemško-slovenskega slovarja smo poiskali ustrezne knjižne izraze in opise. Nato smo zbrano gradivo vnesli v Slovarski kotiček (najprej smo zapisali knjižno besedo, dodali smo narečni zapis in ga obogatili s sliko s terena in z zvočnim zapisom; če je beseda del stalne besedne zveze, smo le-to zapisali in razložili njen pomen, prav tako smo zapisali pripovedi, pesmi, anekdote..., ki so z njo povezane). (Vir: <http://www2.arnes.si/~sspmgiac/mirk/zlobec.htm>)

Zaključujem s kratkim povzetkom znanstvenega in raziskovalnega dela Zinke Zorko,³ ki se je zavedala, da mora kot dialektologinja do potankosti poznati tudi normo in predpis slovenskega knjižnega jezika ter slovensko jezikovno politiko in načrtovanje. Njena bibliografija obsega 635 enot, in sicer 34 izvirnih znanstvenih člankov, 12 strokovnih člankov, 9 poljudnih člankov, 9 objavljenih znanstvenih prispevkov na konferencah (vabljeni predavanja), 52 objavljenih znanstvenih prispevkov na konferencah, 2 objavljena strokovna prispevka na konferencah, 42 samostojnih znanstvenih sestavkov ali poglavij v monografskih publikacijah, 11 samostojnih strokovnih sestavkov ali poglavij v monografskih publikacijah, 2 gesli v enciklopedijah, 10 recenzij, 4 predgovore, 15 intervjujev, 3 znanstvene monografije, 5 strokovnih monografij, veliko dokumentarnih filmov s posnetki govorov v koroški, štajerski in panonski narečni skupini, sodelovanje pri organizaciji 16 znanstvenih in strokovnih sestankov – med drugim je organizirala 1. mednarodni dialektološki simpozij v Mariboru (1996), 2. mednarodni dialektološki simpozij v Mariboru (1999), 3. mednarodni dialektološki simpozij v Mariboru (2002); sodelovanje na številnih konferencah, predstavitve narečij v številnih občinskih zbornikih, med letoma 1991 in 1992 tudi na vsakotedenskih oddajah Radia Maribor; bila je mentorica pri 137 diplomskih nalogah (in še sedemkrat somentorica), pri 7 znanstvenih magisterijih (in še štirikrat somentorica) ter pri 5 doktoratih (in še enkrat somentorica); na strokovnih seminarjih za učitelje v zamejstvu na dvojezičnih šolah je imela predavanja: za učitelje iz Porabja od leta 1972 do 2012 vsako leto, večkrat pa tudi za učitelje iz avstrijske Koroške in iz Italije; sodelovala je v 14 uredniških odborih, napisala je veliko spremnih besedil k izdanim knjigam (21), veliko je lektorirala strokovna besedila ...; o slovenskih narečjih je predavala po en semester v Trstu, Celovcu in v Gradcu, večkrat pa na univerzah v Sombotelu in v Budimpešti na Madžarskem, na Poljskem v Katowicah in v Łodzi, na Dunaju, v Passauu, v Helsinkih, v Bologni, v Zagrebu, v Zadru, na Ohridu, v Skopju in v Sarajevu. Nastopila je na doslej vseh mednarodnih znanstvenih sestankih *Slovenski dialekti v stiku* v Kopru. S filmskim snemalcem Dušanom Ivanišinom je posnela številne videokasete z narečnimi govorniki v koroški, štajerski in panonski narečni skupini. V koroški narečni skupini v krajih: Mlake nad Pernicami v Avstriji, Radvanje (Rothwein) v Avstriji, Kapla (žage, mlini, stavbarstvo), Strojna. V štajerski narečni skupini pa v krajih: Veliki Boč v Avstriji, Kopivnik, Tinje, Ponikva, Orešje na Bizeljskem. V panonski narečni skupini v krajih:

³ Gre za skrajšan povzetek iz besedila v *Zinkinem zborniku* (Jesenšek 2018a: 7–41).

Brezovci v Prekmurju, Nuskova, Rogašovci, Cankova, Bakovci, Šafarsko, Vodranci, vzhodne, osrednje in zahodne Haloze. Na TV Slovenija je sodelovala v filmu *Kratka zgodovina slovenskega jezika* in v filmu o Toporišču. Nad trideset let je vodila komisijo za jezik pri Festivalu *Slovenska narečna popevka*.

Leta 1995 je objavila svojo prvo znanstveno monografijo *Narečna podoba Dravske doline* (Zbirka Piramida, Maribor). Leta 1998 je izšla znanstvena monografija *Haloško narečje in druge dialektološke študije* (Zora 6, Maribor). Leta 2009 je v mednarodni knjižni zbirki (Zora 64) objavila monografijo *Narečne razprave o koroških, štajerskih in panonskih govorih*.

Ob njeni 80-letnici je v knjižni zbirki Zora njej v čast izšla obsežna monografija *Rojena v narečje* (Jesenšek, ur. 2016). Na 727 straneh se je njenemu delu poklonilo 57 domačih in tujih avtorjev, tabula gratulatoria pa beleži še 337 domačih in tujih znanstvenikov, raziskovalcev in sopotnikov Zinke Zorko, na čelu s predsednikom Republike Slovenije, predsednikom Vlade RS, predsednikom Slovenske akademije znanosti in umetnosti, rektorjem Univerze v Mariboru in mariborskim nadškofom.

Slovenska narečja so bogastvo slovenščine, tj. misel, ki je Zinka Zorko kot osebo določala tako, da je bila po njej razpoznana. Razlagala je, da v literaturi sicer piše, da imamo Slovenci okoli 50 narečij, vendar pa kar naprej odkrivamo nove govore in nova mednarečja. Slovenski narečni prostor je tako razgiban, da nikoli ni bil raziskan v celoti. Logarjev *Zemljevid slovenskih narečij* je imenovala za »pravo umetniško sliko«, čeprav je njen učitelj sam priznaval, da je na njem še veliko belih lis, zlasti na severovzhodu. Slovenija je narečno razdeljena na sedem narečnih skupin, ki se ločijo predvsem po slušnem vtisu, glasoslovju, melodiji besed in besednem naglasu. Zinka Zorko je veliko narečno razgibanost slovenskega jezika razlagala tudi kot posledico različnih naselitvenih valov, ki so naše prednike naplavili v geografski prostor današnje Slovenije. Najprej se je v naše kraje pomikala zahodna naselitelvena skupina, plemena, ki so šla proti Koroški in vse do Primorske tudi po nekdanji rimski cesti. Druga skupina plemen je potovala z južnimi Slovani, kajkavci, štokavci, čakavci, s katerimi so imeli naši predniki isto pradomovino, kasneje pa so se te povezave prekinile. Kajkavski govori so bili do leta 1000 del slovenskih panonskih narečij, kasneje so se kajkavci obrnili proti vzhodu.

Dialektološke raziskave Zinke Zorko izhajajo iz spoznanja, da je bil današnji slovenski prostor naseljen iz različnih naselitvenih jeder. Pri tem je upoštevala etimološka dognanja Franceta Bezlaja, da so bila plemena, ki so naselila panonski del današnje Slovenije, v stiku s Slovaki in Rusi

– Bezlaj je govoril o 2.000 besedah, ki so skupne tem Slovanom. Šlo je za zelo močna plemena in ko so se začela premikati, so te razlike prinesla s seboj. Predniki Slovencev v Prekmurju so v ta prostor prišli skozi slovaška vrata, zato imajo več skupnih oblik s Slovaki, npr. obliko *nese*, *nesen* v spregatvi; z njimi so bili v neposrednem stiku do prihoda Madžarov. V Dravski dolini, ki jo je Zinka Zorko natančno raziskala, je bilo po prvi naselitvi le okoli 100 ljudi. Kasneje, ko je prostora začelo zmanjkovati, so se začeli razseljevati, in sicer je šlo za t. i. notranjo kolonizacijo in v Dravsko dolino so se naselili Korošci iz Labotske doline. Čeprav je Štajerska pokrajina včasih segala od Mure do Dravograda, pa se jezikovno podoba Dravske doline temu ni prilagajala, saj so se Korošci naselili tako rekoč do Maribora, tj. do Fale in Ruš. V Dravski dolini je popisala tudi vsa hišna imena, vse žage in mline ter veliko ledinskih imen, ki so že izginjala v pozabo. Med njimi je še posebno pozornost namenjala besedi ‘*zolika*’ (tj. jasa sredi gozda), ki jo je zelo presenetila, saj je bila za njen narečni prostor nenavadna in težko razložljiva. Zinka Zorko je dokazala, da gre za del besedja, ki so ga v njene kraje prinesli staroselci: ‘*zol*’ je ‘*pepel*’, *Zoluška* je *Pepelka*. To pa pomeni, da so ljudje pridobili svoj življenjski prostor sredi gozda, jase, njive s požiganjem. Besedo so prinesli iz pradomovine in bolj kot so ljudje živeli osamljeno, več se je ohranilo takih arhaizmov. Naselitveni val je vplival tudi na razmere na slovenski zahodni jezikovni meji, kjer je naše prednike ustavil langobardski zid in jih postavil v stični romansko-furlansko-slovenski jezikovni prostor. Na severu slovenskega jezikovnega prostora so se meje ustalile šele v 19. oz. 20. stoletju, do takrat pa je agresivno nemštvo pomikalo slovenski jezik na jug, tako da se je vsakih sto let nacionalna meja premaknila za en dan hoda.

Zinka Zorko je bila rojena v narečje in dialektologija je bila njena prva ter največja raziskovalna ljubezen. Po njej je prepoznavna, zato nadaljnje dialektološke raziskave naših narečij ne bodo mogle brez njenih treh monografij (*Narečna podoba Dravske doline*, *Haloško narečje in druge dialektološke študije*, *Narečjeslovne razprave o koroških, štajerskih in panonskih govorih*) in brez vsega, kar je Zinka Zorko zapustila v 635 enotah svoje bibliografije, ki nam sporoča: »Tako pisane narečne podobe nima noben slovanski jezik. Izrekam veliko spoštovanje tistim, ki ohranjajo narečje v svoji domači hiši, ki govorijo v narečju tudi v svoji družbi, ko pridejo skupaj, in tistim, ki imajo tudi tako samozavest. Narečje naj ostane, narečje nas ohranja in narečje je naše bogastvo.«

Literatura

Anja BENKO, Zinka ZORKO, 2007: Rokopisni slovar Luka Sienčnika ob geslih v Pleteršnikovem slovarju in narečnih ustrezninah v koroških govorih tostran državne meje. *Besedoslovne spremembe slovenskega jezika skozi čas in prostor*. (Zora, 49). Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti. 285–345.

– –, 2008: Rokopisni slovar Luka Sienčnika v primerjavi z gesli v Pleteršnikovem slovarju in z narečnimi ustrezninami s Strojne, Šentanela in Kaple. *Od Megiserja do elektronske izdaje Pleteršnikovega slovarja*. (Zora, 56). Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti. 274–289.

– –, 2011, Madžarizmi v Mukičevem romanu Garaboncijaš in nekateri ustrezniki zanje v Pleteršnikovem slovarju. *Izzivi sodobnega slovenskega slovaropisja*. (Zora, 75). Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti. 237–252.

Kajetan GANTAR, 2014: Kakšno siromašenje. *Posvet o slovenščini v visokem šolstvu in znanosti* (Razprave 22, Razred za filološke in literarne vede; Dissertationes 22. Philologia et litterae). Ur. Andrej Inkret. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. 43–44.

Nataša GLIHA KOMAC (ur.), Marko JESENŠEK (ur.), 2017: *Jezikovna politika Republike Slovenije*. Zbornik povzetkov. Pišece, 13. 9. 2017.

– –, 2018: Jezikovna politika Republike Slovenije (referati s simpozija v Pišecah 2017), *Slavia Centralis* 11/2, 7–284.

Marko JESENŠEK, 1995: Pleteršnikov slovar in Čebulovo Enu Mala Besedishe ter Kuzmičeva ABC knizica. Prispevek na okrogli mizi *Vprašanja slovaropisja ob 100-letnici izida Slovensko-nemškega slovarja*. Pišece, 16. september 1995.

– –, 1996: *Vzhodnoštajersko in ogrsko gradivo v Pleteršnikovem SNS*. Referat na Simpoziju o Pleteršnikovem delu. Pišece, 12.–13. 9. 1996.

– –, 2014: Slavnostni govor ob 20-letnici Pleteršnikovega muzeja v Pišecah, *Slavia Centralis* 7/2, 79–83.

– –, 2018: Spremna beseda. Rudi Mlinar: *Maks Pleteršnik. Teden s slovaropiscem*. Celje, Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba. 291–309.

– –, 2018a: Življenje in delo častne občanke občine Selnica ob Dravi akademikinje Zinke Zorko. *Zinkin zbornik*. Ur. Marko Jesenšek. Selnica ob Dravi: Občina. 7–41.

Marko JESENŠEK (ur.), 2007: Besedoslovne spremembe slovenskega jezika skozi čas in prostor. (Zora, 49). Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Slavistično društvo Maribor.

– –, 2008: *Od Megiserja do elektronske izdaje Pleteršnikovega slovarja*. (Zora, 56). Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti.

– –, 2004: *Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika. Slovenska zemljepisna imena*. Ur. Marko Jesenšek. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije; Pišece: Društvo Pleteršnikova domačija.

–, 2011: *Izzivi sodobnega slovenskega slovaropisja*. (Zora, 75). Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti.

–, 2016: *Toporišičevo leto*. (Zora 115). Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti.

–, 2018: *Rojena v narečje: akademikinji prof. dr. Zinki Zorko ob 80-letnici*. (Zora, 114). Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti.

Marko JESENŠEK, Marko SNOJ, Tanja MIRTIČ idr., 2014: Slovesnost ob 20-letnici Pleteršnikovega muzeja v Pišecah in okrogla miza Slovensko slovaropisje (Pišcece, 2. 10. 2014), *Slavia Centralis* 7/2, 79–113.

Tine LOGAR, 1996: *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave*. Ur. Karmen Kenda Jež. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.

Tine LOGAR, Jakob RIGLER, 1993: *Karta slovenskih narečij*. Ljubljana: Geodetski zavod Slovenije.

Rudi MLINAR, 2018: *Maks Pleteršnik. Teden s slovaropiscem*. Celje, Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba.

Jože TOPORIŠIČ (ur.), 1998: *Pleteršnikov slovensko-nemški slovar*. Zbornik s simpozija '96 v Pišecah. Ur. Jože Toporišič. Pišcece: Komisija Maks Pleteršnik; Novo mesto: Dolenjska založba.

–, 2001: *Simpozij slovenska lastnoimenskost*. Zbornik s simpozija '99 v Pišecah. Ur. Jože Toporišič. Pišcece: Komisija Maks Pleteršnik; Novo mesto: Dolenjska založba.

Rut ZLOBEC, 1998: *Obarvana slovenščina. Slovarski kotichek: inovacijski projekt RO*. Pišcece [1998-]. <http://www2.arnes.si/~sspmgjac/mirk/zlobec.htm>

Zinka ZORKO, 1995: *Narečna podoba Dravske doline*. (Zbirka Piramida, 3). Maribor: Kulturni forum.

–, 1998: *Haloško narečje in druge dialektološke študije*. (Zora, 6). Maribor: Slavistično društvo.

–, 2001: Priimki in hišna imena na Kozjaku. *Simpozij slovenska lastnoimenskost. Zbornik s simpozija '99 v Pišecah*. Ur. Jože Toporišič. Novo mesto: Dolenjska založba. 55–66.

–, 2001a: Zunanji in notranji vzroki za nastanek slovenskih narečij. *Ślowiańszczyzna w kontekście przemian Europy końca XX wieku: język – tradycja – kultura*. Red. Emil Tokarz. Katowice: Śląsk. 260–270.

–, 2004: Toponimi v Dravskem obmejnem hribovju. *Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika. Slovenska zemljepisna imena*. Ur. Marko Jesenšek. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije; Pišcece: Društvo Pleteršnikova domačija. 163–169.

–, 2007: Glasoslovje v kozjansko-bizeljskem narečju (Lesično, Pišcece, Kapele). *Razprave 20. Razred za filološke in literarne vede; Classis 2, Philologia et litterae*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. 325–336.

– –, 2009: *Narečjeslovne razprave o koroških, štajerskih in panonskih govorih*. (Zora 64). Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti.

– –, 2010: Mislinjski govor. *Občina Mislinja: zbornik*. Ur. Jože Potočnik idr. Mislinja: Občina. 206–211.

– –, 2013: Nosniki tudi danes: živalski frazemi v koroškem mežiškem narečju. *Mohorjev koledar*. Ur. Andrej Arko. Celje: Celjska Mohorjeva družba. 168–173.

– –, 2013a: Moj učitelj in vzornik. *Dozorele trajnice*. 3. knjiga. 24. zbornik piscev upokojencev Slovenije. (Zbirka Od srca do srca, 105). Ur. Andrej Štraus. Maribor: Garb. 179–184.

– –, 2014: Kozjansko-bizeljsko narečje – glasoslovje pišečkega govora, *Slavia Centralis* 7/2, 111–113.

– –, 2015: Odličen jezikoslovec, predan profesor in iskren prijatelj akademik prof. dr. Jože Toporišič. *Toporišičevo leto*. (Zora, 115). Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti. 47–51.

Zinka ZORKO, Anja BENKO, 2015: Živalski frazemi v štajerskem južnopohorskem narečju, *Slavia Centralis* 8/1, 147–164.

ZINKA ZORKO AND PLETERŠNIK DAYS

Zinka Zorko (* 24 February 1936, † 22 March 2019) was born in the village Kapla na Kozjaku. She studied Slovene language and literature and Russian languages and literature at the University of Ljubljana. She graduated in 1961, received her master's degree in 1976 and her doctoral degree in 1986. Zorko became a full professor of history of the Slovene language and dialectology in 1996. She was vice-dean of the Faculty of Education, vice-rector at the University of Maribor between 1999 and 2003 and was accepted at SAZU in 2003. In 2013 Zorko received the Zois Lifetime Achievement Award. She was an excellent researcher of Slovene dialects in Carinthia, Styria and Pannonian region and therefore, from the first day, she was actively involved in dialectological research within the Pleteršnik Days in Pišece. She attended the first round table on Slovene lexicography, organized by the former president of the Slavic Society of Slovenia France Novak, and then participated in all symposia organized by Toporišič and me. The last time she was in Pišece was in September 2018, when we presented the proceedings from the symposium Language Policy of the Republic of Slovenia.

At Pleteršnik days, she presented dialectological material on Pleteršnik's dictionary, which she compared with other dictionaries, e.g. Sienčnik's manuscript. She also researched dialect expressions in literary works, e.g. Hungarianisms in Mukič's novel *Garabancijaš*. Zorko also analyzed the Kozjansko-Bizeljsko dialect and other dialectological issues, promoting Maribor's dialectological school.